

Hvad er godt landmandskab i 2019?

Godt landmandskab handlede tidligere stort set kun om evnen til at udnytte sin jord, producere effektivt og passe sine husdyr godt. Men nu stilles der også andre krav – samfundet kræver mere end blot sunde, rigelige og billige fødevarer.

Tekst og foto: Jakob Bergmann Nielsen, vildt- og naturkonsulent

NATUR- OG VILDTFORVALTNING:

Store dele af dansk landbrug har gennem mange år været udsat for stadig stigende kritik fra det omkringliggende samfund. Landbruget ses ofte som stopklods for samfundets ønsker om højere biodiversitet, renere miljø,

bedre fødevarer og flere oplevelser i naturen. Udviklingen i landbruget har været næsten eksplosiv, hvad angår effektivitet, og der er grund til at være stolte af de danske landmænds høje faglige niveau. Dog har dansk landbrug ikke formået at holde trit med

samfundets ønsker til forvaltningen af det danske landskab. Det betyder, at landbruget ofte bliver presset af lovindgreb, der giver store usikkerheder i et erhverv, der har en langsigtet investeringshorisont. Danmarks Jægerforbund mener, at landbruget er i stand

Komplette levesteder skal opfylde alle krav, en art har til sit levested. Her er der anlagt et komplet nyt levested til markvildt med fra venstre kyllingebiotop, redeskjul, vinterdækning og på højre side af buskhegnet et soleksponeret kortklippet spor. Tiltaget er anlagt, så det passer ind i maskinernes arbejdsbredde og sikrer effektiviteten i markbruget.

til både at honorere samfundets ønsker og samtidig drive en effektiv produktion af fødevarer, hvilket er helt i tråd med Natur- og Landbrugskommissionens anbefalinger fra 2013.

Gør vi, som vi plejer, eller tør vi tænke nyt?

Mange arealer dyrkes i dag på trods af ringe dyrkningssikkerhed og udbytter. Disse arealer udgjorde tidligere vigtige græsningsarealer, men den øgede specialisering og strukturudvikling har betydet, at arealerne i dag drives på en måde, der er langt fra optimal set i forhold til omkostningseffektivitet og stabile udbytter. Da disse arealer ofte ligger spredt eller er splittet op i mange små parceller, kan det være svært for den enkelte at have en særskilt driftsgren på disse arealer.

Udtagning eller ekstensiveret drift af lavbundslande vil understøtte flere samfundsinteresser som reduceret udledning af næringsstoffer og CO₂, et forbedret vandmiljø samt klimatilpasning i form af tilbageholdelse af vand i ådalene. Det vil samtidig forbedre levevilkårene for landbrugslandets fauna og for de vandfugle, som er

afhængige af god vandkvalitet i kystvandene. Landbruget skal turde se sig selv som både fødevarereproducenter samt forvaltere af naturen og kulturhistoriske værdier. Det er godt landmandskab.

Planlægning giver effektiv og robust drift

Den måde, den enkelte landmand planlægger sin drift på, har stor betydning for driftsøkonomien og den opfattelse, samfundet har af landbruget. Ved at optimere markerne, så der altid køres med fuld udnyttelse af maskinernes bredde, sikrer landmanden sig de lavest mulige maskinomkostninger. De overskydende kiler og hjørner kan som bufferzoner bruges til at sikre beskyttelse af både natur- og kulturhistoriske værdier, men samtidig vil de også kunne bidrage til øget biodiversitet og øget jagtlig værdi på ejendommen, hvor der vil kunne høstes et jagtudbytte på et ansvarligt grundlag.

Ligeledes bør der tænkes over placering og variation i afgrødevalg, således at der på ejendommen opstår en mosaik med vår- og vinterafgrøder.

Dette sikrer et langt mere divers landbrugsland med større mulighed for at kunne opfylde flere arters krav til levesteder året rundt fremfor store blokke med samme afgrøde. Desuden kan maskinparkens arbejdsbredder tænkes ind i denne planlægning, og der kan med fordel placeres vildt- og bivenlige striber mellem de forskellige afgrøder. Disse striber vil øge forekomsten af insekter, der både udgør et livsvigtig fødegrundlag for en række af landbrugslandets arter, men også rovinsekter, der udføre biologisk bekæmpelse af markens skadedyr. Vildt- og bivenlige striber fungerer som spredningskorridorer i landbrugslandet og signalerer desuden ansvarlighed samt økonomisk overblik hos den landmand, der forstår at bruge dem aktivt i planlægningen af sin drift.

”Godt landmandskab” er at være bevidst om de valg, man træffer

Landmanden har via de valg, der træffes på bedriften, stor indvirkning på landbrugslandets fauna. Simple ting som at få jævnet en plovfur, så den ikke virker som en fælde for vildtets

Ved at udnytte de eksisterende elementer kan der skabes et komplet levested med en minimal indsats. Fra venstre: kyllingebiotop, markvejen som soleksponeret areal, krat til vinterdækning og markskellet som redeskjul.

> yngel samt padder og krybdyr, eller at undgå at vande markskel og læhegn, hvor vildtet ofte yngler, har en stor positiv effekt uden nogen omkostning udover omtanke. Landmanden bør også være bevidst om de valg, der træffes i forbindelse med management af vildt- og bivenlige tiltag samt blomster- og bestøverbrak. Placering af tiltag bør altid være i forbindelse med eksisterende elementer såsom læhegn, markveje eller markskel, således at der altid skabes komplette levesteder, hvor en given art kan få opfyldt alle sine krav på et begrænset område. Er det ikke muligt at udnytte eksisterende elementer, bør der anlægges kombinationer af tiltag, som udgør et komplet levested. Ligeledes er det vigtigt at tænke over, hvordan tiltagene omlægges. Danmarks Jægerforbund anbefaler, at man aldrig gennemfører en total omlægning af sine tiltag, men derimod nøjes med at omlægge maksimalt halvdelen af et tiltag årligt, således at tiltagets indbyggere ikke får fjernet hele deres livsgrundlag ved en total omlægning.

Når vi fra Danmarks Jægerforbund kommer på rådgivningsbesøg hos landmændene, oplever vi ofte stor uvidenhed om den natur, der omgiver dem. Vi oplever meget sjældent uvilje, og derfor

mener vi, at der bør gøres langt mere for at styrke både efteruddannelse og uddannelse af fremtidens landmænd.

Brug de muligheder, der findes, og forsøg at skabe bedre muligheder for alle

Det har stor betydning, hvilke virkemidler landmanden bruger til at opfylde sine efterafgrødeforpligtelser. Vælger landmanden som flertallet at lave efterafgrøder, som landmanden så destruerer i slutningen af oktober – hvilket man jo er i sin gode ret til ifølge gældende lovgivning – svarer dette til, at man fylder sin fryser op inden vinteren for derefter at slukke for strømmen og lade maden gå til grunde.

Landbruget bør i langt højere grad udnytte de muligheder, der allerede findes i dag for at bruge alternativer til efterafgrøderne og de muligheder, der findes i grundbetalingsordningen for etablering af vildt- og bivenlige tiltag til at optimere rentabiliteten i markbruget. Dette gøres ved, at det for landmanden og landbrugets rådgivningsvirksomheder bliver en selvfølge at bruge disse instrumenter til at tage jord med ringe dyrkningssikkerhed og dårlig udnyttelse af maskinparken ud af drift. Hermed kan be-

Komplette levesteder

Som natur- og vildtplejer er det altid vigtigt at kende arternes specifikke krav til deres levested. Altså hvad kan bruges til dækning? Hvad lever de af? Hvor mobil er arten i sin fødesøgning? Er der behov for vand? Eller soleksporerede arealer? Alt dette skal tages i betragtning, når man planlægger sin natur- og vildtpleje. Hvad nytter det at lave gode redesteder, hvis der ikke er en tilgængelig føderessource i umiddelbar nærhed af redebiotopen?

skyttelse af naturen og vores kulturhistorie, bevarelse af biodiversitet samt bedre muligheder for jagt og fiskeri gå hånd i hånd med et højproduktivt og mere rentabelt landbrug – kort sagt et landbrug, som udviser moderne ”godt landmandskab” og fremstår som værende sig sit ansvar bevidst.

jbn@jaegerne.dk

Moderne ”godt landmandskab” handler ikke kun om at producere sunde, rigelige og billige fødevarer. Det handler også om at passe på miljø, klima, natur og biodiversitet i landbrugslandet.